

Målnummer:	690-95	Avdelning:	1
Avgörandedatum:	1995-12-19		
Rubrik:	Behandlingen i inkomstskattehänseende av s.k. reala nollkupongsobligationer när obligationer utgör omsättningstillgång (I), anläggningstillgång (II) samt tillgång hos enskild person (III). Förhandsbesked.		
Lagrum:	<ul style="list-style-type: none">• 24 §, punkt 1 tredje stycket av anvisningarna till 24 §, punkt 1 tionde stycket av anvisningarna till 24 §, punkt 2 av anvisningarna till 24 § kommunalskattelagen (1928:370)• 2 § 1 mom. första stycket, 2 § 1 mom. sjätte stycket, 27 § 1 mom., 27 § 2 mom., 29 § 1 mom., 29 § 2 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt• 13, 14, 15 §§ bokföringslagen (1976:125)• 9 § andra stycket lagen (1951:442) om förhandsbesked i taxeringsfrågor		
Rättsfall:	<ul style="list-style-type: none">• RÅ 1943 ref. 19• RÅ 1943 not. Fi 379• RN 1953 5:4• RÅ 1972 ref. 51• RÅ 1982 Aa 152• RÅ 1986 ref. 51• RÅ 1988 ref. 2• RÅ 1994 ref. 19• RÅ 1994 ref. 26		

REFERAT

I.

I ansökan hos Skatterättsnämnden om förhandsbesked anförde Skandinaviska Enskilda Banken bl.a. följande: Riksgäldskontoret hade nyligen öppnat en marknad för realränteobligationer. Dessa var för Sverige en helt ny typ av obligationslån, vars värdeutveckling var knuten till utvecklingen av konsumentprisindex. Realränteobligationen gav därmed placeraren ett skydd mot en oförutsedd uppgång i inflationstakten. Riksgäldskontorets styrelse hade fattat beslut om att med hjälp av realräntelån låna upp till 10 miljarder kr på den institutionella marknaden. När väl en marknad för realräntelån var etablerad kunde programmet komma att utvidgas väsentligt. - Riksgäldens realränteobligation var en nollkupongsobligation med en löptid om 20 år. Detta innebar att någon kupongränta inte utgick. I stället gavs obligationen ut till en underkurs som bestämdes av realräntan. På förfallodagen år 2014 återbetalades det indexerade lånebeloppet. Till skillnad från vanliga nollkupongsobligationer där återbetalningsbeloppet var angivet i nominella termer var återbetalningsbeloppet för en real nollkupongsobligation känt i reala termer. Om en placerare således förvärvade en real nollkupongsobligation med lånevalör 1 milj. kr motsvarade återbetalningsbeloppet 1 milj. kr. i lånedagens penningvärde. Hur stort detta belopp blev i nominella termer på återbetalningsdagen berodde på inflationens utveckling under löptiden, eller egentligen från lånedagen till viss bestämd mättdag under inlösenåret. Måttet på inflationen och därmed förändringar i penningvärdet utgjordes i detta sammanhang av förändringar i det officiella konsumentprisindexet, KPI, dock med viss eftersläpning. Tidsperioden för indexberäkningen började i januari 1994 och slutade i januari 2014. - Inlösenbeloppet (återbetalningsbeloppet) på förfallodagen den 1 april 2014 beräknades enligt följande. - Lånebeloppet för resp. obligation (valören på obligationen) multiplicerades med en faktor som

motsvarade kvoten mellan Slutindex och Basindex. Slutindex utgjordes av officiellt index för januari 2014 och Basindex var 245,1 motsvarande officiellt index för januari 1994. - Exempel - Om en investerare förvärvade en obligation med lånebelopp 1 milj. kr betalade han exempelvis 452 900 kr för obligationen. Priset 452 900 kr beräknades baserat på en real ränta om 4,04 procent per år. Vid en antagen inflation på 2,5 procent per år under hela löptiden om 20 år erhöll han således 1 639 000 kr på återbetalningsdagen. Vid en inflation om 3 procent per år erhöll investeraren under samma förutsättningar i övrigt 1 806 000 kr på återbetalningsdagen. - Den reala räntan under löptiden var under dessa inflationsantaganden fortfarande 4,04 procent medan den totala avkastningen uppgått till 6,64 procent resp. 7,16 procent. - Vid en antagen inflation om 0 under hela löptiden hade under ovan angivna förutsättningar den totala avkastningen uppgått till 4,04 procent vilket motsvarade den reala räntan. - Vid en antagen årlig deflation om 1 procent återbetalades i stället för lånevalören 1 milj. kr. ett belopp om 818 000 kr. - Riksbanken hade som inflationsmål för 1995 angivit en medelinflation om 2 procent. Riksgäldens nollkupongsobligation återförsåldes av särskilt utvalda återförsäljare, bl. a. banker. Obligationerna var inregistrerade vid Stockholms Fondbörs och PMX börs. Lånet var anslutet till Värdepapperscentralen VPC AB enligt 9 kap. aktiekontolagen (1989:827). - Banken avsåg att investera betydande belopp i reala nollkupongsobligationer. Obligationerna var nya på den svenska marknaden. Bankens innehav av obligationer och andra räntebärande värdepapper var uppdelade i en trading - och en investmentportfölj. De nu ifrågavarande reala nollkupongsobligationerna skulle sannolikt komma att innehas i bankens investmentportfölj. Någon obligation skulle även komma att finnas i tradingportföljen. Obligationerna, oavsett i vilken portfölj de placeras, utgjorde skattemässigt omsättningstillgångar hos banken. Frågeställningarna nedan avsåg bankens investering i investmentportföljen. - FRÅGOR - 1. Var banken skyldig - och i så fall i vilken mån - att vid beskattningen ta hänsyn till under löptiden realiserade värdeförändringar på en real nollkupongsobligation? - 1 a. Om svaret på fråga 1 var ja, hur skulle detta ske? Skulle endast den egentliga underkursen (dvs. förvärvspriset upp till lånevalören på obligationen) beaktas eller skulle hänsyn även tas till en beräknad real avkastning som var beroende av skillnaden mellan Basindex och Slutindex? - 1 b. Om svaret på fråga 1 var ja, skulle en värdenedgång per balansdagen under obligationens anskaffningsvärde plus periodiserad underkurs medföra avdragsrätt? - 1 c. Om svaret på fråga 1 var ja, skulle en värdeuppgång per balansdagen som eventuellt översteg anskaffningsvärdet plus periodiserad underkurs beskattas? - 2. Hur skulle beskattning ske vid avyttring under löptiden?

Under skriftväxlingen i Skatterättsnämnden hänvisades till följande uttalande av Redovisningsrådet i juni 1994 angående redovisning av reala nollkupongsobligationer.

Förutsättningar

Riksgäldskontoret har beslutat att utge reala nollkupongsobligationer. Köpare av sådana obligationer erhåller dels en viss real ränta, dels en kompensation för inflationen.

Realräntans storlek bestäms genom det pris som betalas för obligationen. Detta fastställs genom en auktion.

Inflationskompensationen erhålles genom att Riksgäldskontoret vid löptidens slut betalar ut obligationernas nominella belopp uppräknat med en faktor som bestäms av förändringen i konsumentprisindex från 1994 till 2014.

Redovisningen av reala nollkupongsobligationer har inte tidigare behandlats i uttalande eller svensk rekommendation. Detta uttalande anger hur redovisningen av sådana obligationer bör ske.

Redovisning

Redovisningen av nollkupongsobligationer behandlas i Redovisningsrådets rekommendation RR 3 om redovisning av fordringar och skulder med hänsyn till räntevillkor, Bokföringsnämndens uttalande U 92:3 och i ett uttalande från FAR:s redovisningskommitte från 1983.

BFN rekommenderar att för nollkupongsobligationer skall skillnaden mellan anskaffningsvärdet och inlösenvärdet periodiseras som ränta över obligationens löptid. Fördelningen skall därvid göras så att räntebeloppet i procent av obligationens bokförda värde blir konstant mellan åren. Samma synsätt återfinnes i Redovisningsrådets rekommendation, RR 3.

FAR:s redovisningskommitte behandlar i ett uttalande, publicerat i Balans nr 10/83, redovisning av realräntelån. Av uttalandet framgår att om syftet är att kompensera en långivare med ett belopp motsvarande inflationen plus exempelvis 3,5 procent per år så skall detta belopp, dvs. summan av inflationskompensation och realränta redovisas som räntekostnad oberoende av vad som kontant utbetalats under året.

Det obligationslån som Riksgäldskontoret emitterar under 1994 utgör en kombination av de båda låneformer som beskrivits ovan. Obligationerna betecknas som reala nollkupongsobligationer.

För sådana obligationer bör för varje period redovisas en ränteintäkt som består av dels den reala räntan, dels inflationskompensationen. Ett belopp motsvarande ränteintäkten läggs till obligationens bokförda värde, som således ökas successivt under obligationens löptid.

Obligationerna redovisas som omsättnings- eller anläggningstillgång beroende på syftet med innehavet. Om innehavet redovisas som omsättningstillgång gäller lägsta värdets princip. Det innebär att om obligationerna efter anskaffningstidpunkten handlas till en högre realränta skall en nedskrivning av obligationernas bokförda värde göras.

Obligationer redovisade som anläggningstillgång skrivs inte ned vid stigande realränta då avsikten med innehavet är att obligationerna skall behållas till inlösentidpunkten och denna avsikt kan påvisas, vilket torde ställa vissa krav på dokumentation. I övriga fall skrivs obligationerna ned vid stigande realränta.

Vid beräkning av räntekostnaden för låntagaren tillämpas motsvarande synsätt. Det i samband med upplåningen erhållna beloppet redovisas som skuld. Skuldbeloppet uppräknas därefter så att skuldbeloppet vid inlösentidpunkten motsvarar det belopp som enligt villkoren skall utbetalas till låntagaren.

Synsättet åskådliggöres genom följande exempel som visar redovisningen hos långivaren för de första tre åren av obligationens löptid.

Exempel

Antag att en obligation emitteras i början av år 1 med ett nominellt värde på 1 miljon kr. Löptiden är 20 år. Vid löptidens slut kommer obligationerna att lösas in för 1 miljon kr uppräknat för förändringen i konsumentprisindex mellan år 0 och år 20. Förändringen i konsumentprisindex under åren 1, 2 och 3 antages vara 10 %, 5 % resp. 3 %.

Antag vidare att en köpare betalar 0,5 milj. kr för denna obligation. Det betyder att om obligationen behålls fram till inlösentidpunkten kommer den att ge en real avkastning på 3,5265 procent ($0,5 \text{ milj.} \times 1,035265 / \text{upphöjt till } 20 = 1 \text{ milj.}$).

Den nominella ränteintäkten för obligationen utgörs av den reala räntan och inflationskompensationen. Ränteintäkten för de första tre åren beräknas enligt följande:

År Fordran Uppräknings- Fordran Ränteintäkt för året
att redo- faktor att redo- -----
visa vid visa vid I abso- I pro-
årets årets luta tal cent
början slut 4./2
(1) (2) (3) (4) (5) (6)

1	500	000	1,10x1,035265	569	396	69	396	13,88
2	569	396	1,05x1,035265	618	949	49	553	8,70
3	618	949	1,03x1,035265	659	100	40	151	6,63

Skatterättsnämnden (1994-12-30, Sandström, ordförande, Nordling, Wingren, Colver, Johansson, Melz, Nord) yttrade: Förhandsbesked (avser frågorna 1, 1a, 1b och 1c) - För varje beskattningsår beräknas summan av upplupet indextillägg och upplupen real avkastning. - År summan positiv behandlas summabeloppet som skattepliktig ränteintäkt. Vid tillämpning av punkt 2 av anvisningarna till 24 § kommunalskattelagen (1928:370), KL, räknas i obligationens anskaffningsvärde in ett belopp motsvarande ränteintäkten. År summan negativ får vid inkomstberäkningen avdrag göras med motsvarande belopp. I det fallet tas summabeloppet upp som skuld. Uppkommer för senare beskattningsår ett positivt summabelopp sker i första hand avräkning mot skuldbeloppet. - Med upplupet indextillägg avses penningvärdeförändringen under beskattningsåret uttryckt i procent multiplicerad med anskaffningsvärdet och med upplupen real avkastning ett belopp motsvarande den reala räntesatsen - bestämd med utgångspunkt i obligationens återstående löptid och övriga förhållanden vid förvärvet - multiplicerad med ett belopp motsvarande summan av anskaffningsvärde och upplupet indextillägg. Vid beräkning av upplupet indextillägg och upplupen real avkastning avses med anskaffningsvärde det vid beskattningsårets ingång gällande anskaffningsvärdet, i förekommande fall efter reducering med sådant skuldbelopp som avses ovan i andra stycket. Har obligationen förvärvats under beskattningsåret beräknas upplupet indextillägg och upplupen real avkastning för återstående del av beskattningsåret. - Motivering. - Enligt ansökningen avser banken att förvärva av Riksgäldskontoret utgivna realränteobligationer. Obligationerna, som skattemässigt blir omsättningstillgångar hos banken, har en löptid om ca 20 år. Någon kupongränta utgår inte. I stället ges obligationerna ut till en underkurs som bestäms av realräntan. På förfallodagen återbetalas ett belopp som inte är bestämt på förhand utan beräknas som produkten av ett nominellt angivet belopp och kvoten mellan konsumentprisindex för januari 2014 och januari 1994. De i ansökningen ställda frågorna gäller beskattningen av de av bl.a. lånevillkoren betingade värdeförändringarna på obligationerna. - I RÅ 1994 ref. 19 tog Regeringsrätten ställning till skatteeffekterna med anledning av ett försäkringsbolags innehav av en nollkupongsobligation. Liksom i det här aktuella fallet utgjorde obligationen omsättningstillgång. Regeringsrätten delade Skatterättsnämndens bedömning att beskattning skulle ske i enlighet med god redovisningssed som den kommit till uttryck i ett i ärendet inhämtat yttrande från Bokföringsnämnden. Förhandsbeskedet innebar att anskaffningsvärdet för obligationen vid tillämpning av lagervärderingsreglerna successivt skulle ökas med upplupen ränta, bestämd så att en konstant förräntning på innehavet erhöles över obligationens löptid (i en viss situation kunde redovisning och beskattning ske på ett något avvikande sätt). - I det aktuella ärendet är de faktiska omständigheterna till stor del likartade. Vad som skiljer är att emissions- och inlösenkurs bestäms så att den som förvärvar en obligation och behåller den till inlösen garanteras en viss real ränta och inte som i rättsfallet en viss nominell ränta. - Enligt Redovisningsrådets uttalande (se ovan) skall en bokföringsskyldig som förvärvar en obligation av det ifrågakvarande slaget för varje räkenskapsperiod redovisa en ränteintäkt som består av dels den reala räntan, dels inflationskompensationen. Ett belopp motsvarande ränteintäkten läggs till obligationens bokförda värde som därmed ökar successivt under obligationens löptid. Om en obligation som i redovisningshänseende är omsättningstillgång efter anskaffningstidpunkten på marknaden omsätts till en högre realränta skrivs obligationens bokförda värde

ned. Uttalandet är förenligt med Finansinspektionens föreskrifter rörande fastförräntande diskonterings- och kuponginstrument (jfr 3 kap. 5 § i FFFS 1994:37; i föreskrifterna tas behandlingen av eventuell inflationskompensation inte upp särskilt). - Skatterättsnämnden gör följande bedömning. Beskattningen av de av banken förvärvade obligationerna skall ske enligt vad som följer av god redovisningssed. Av RÅ 1994 ref. 19 framgår på vad sätt hänsyn skall tas till frånvaron av kupongränta. Av Redovisningsrådets uttalande framgår hur den kombinerade effekten av inflationskompensation och frånvaro av kupongränta skall hanteras redovisningsmässigt. Banken skall beskattas i enlighet med de principer som anges i uttalandet. Av uttalandet framgår inte vad som skall gälla om den beräknade summan av den reala räntan och inflationskompensationen någon gång blir negativ. Vid beskattningen bör ett sådant summabelopp behandlas som avdragsgill, upplupen kostnad. Uppkommer för senare beskattningsår ett positivt summabelopp sker i första hand avräkning mot skuldbeloppet. Förhandsbeskedet har utformats med utgångspunkt i vad nu sagts. - Giltighet. - Beskedet avser taxeringsåren 1995-1998.

Avvisning. - Det kan inte vara av synnerlig vikt för banken att få förhandsbesked på fråga 2. Ansökningen avvisas till den del den inte besvarats.

Ledamoten Virin var skiljaktig och anförde: Enligt praxis beskattas ersättning, som vid utlåning erhålls som kompensation för penningvärdenedgång, som ränta. Skillnaden mellan inlösenkurs (försäljningskurs) och emissionskurs för ett realräntelån utgör därför intäkt av kapital (ränta). Regeringsrätten har i RÅ 1994 ref. 19 ansett att ett försäkringsbolag, som innehar en s.k. nollkupongsobligation som omsättningstillgång, skall successivt öka anskaffningsvärdet för obligationen med upplupen ränta och beskattas för uppskrivningsbeloppet trots att intäkten ej är realiserad. Samma princip skall rimligen tillämpas för andra företag bl.a. banker, som innehar liknande värdepapper som omsättningstillgångar. - Redovisningsrådet har i ett uttalande i juni 1994 angivit att reala nollkupongsobligationer skall redovisas så att obligationens innehavare för varje period redovisar en räntaintäkt som motsvarar både den reala räntan och inflationskompensationen. Beloppet läggs till det bokförda värdet för obligationen. För omsättningstillgång tillämpas lägsta värdets princip; för anläggningstillgång sker nedskrivning vid stigande realränta om syftet ej är att behålla obligationen till inlösen. Något uttryckligt hänsynstagande till deflation gör inte Redovisningsrådet. - Till skillnad från det nämnda rättsfallet är i förevarande ärende inte hela räntebeloppet säkerställt eftersom det är beroende av den framtida utvecklingen av värdet av den svenska kronan. I själva verket kan redan "intjänad" ränta förloras vid stigande penningvärde, varför jag ifrågasätter det lämpliga i att periodisera inflationsvinsten och i vart fall skyldigheten att - utan uttryckligt lagstöd - beskatta inflationsvinsten innan den är realiserad. Till den delen värdeutvecklingen av obligationen motsvarar realräntan får värdestegringen däremot anses tillräckligt säkerställd för att beskattning skall kunna ske. I övrig del bör beskattning anstå tills obligationen avyttras eller inlöses. - Jag har i tidigare förhandsbeskedsärenden (bl.a. RÅ 1994 ref. 19) uttalat att värdeförändringar som beror av förändrade marknadsräntor inte bör behandlas som ränta, eftersom dylika värdeförändringar inte är förutsebara och därför inte kan beräknas med utgångspunkt i låneavtalet (jfr prop. 1989/90:110 avsnitt 6.6.1 s. 459). Dylika värdeförändringar är i samhällsekonomisk mening att anse som kapitalvinst/-förlust. Regeringsrätten synes dock ha velat hänföra även sådan värdeförändring till ränta. Ju mer komplicerade och sammansatta finansiella instrument som skapas desto nödvändigare anser jag det blir att - så länge skilda beskattningsregler gäller för avkastning och kapitalvinst - i skattehänseende särskilja de olika komponenterna i en värdeförändring hos instrumentet, så att skevheter inte uppstår i det ekonomiska resultatet av ett innehav eller en avyttring på grund av instrumentets konstruktion. - En värdeförändring av instrumentets kapitalvärde bör därför behandlas som kapitalvinst/-förlust. En värdeökning av instrumentet på grund av ett fall i marknadsräntan bör därför inte behandlas som ränta och beskattas innan den

realiseras. Vid värdenedgång på grund av marknadsräntestegring kommer tillämpningen av lägsta värdets princip att medföra att kapitalvärdeändringen beaktas i bokföringen och därmed vid beskattningen. - Grafiskt kan värdeutvecklingen på en realränteobligation med nollkupongkonstruktion åskådliggöras på följande sätt.

/BILD- UTESLUTEN HÄR/

Vid en viss marknadsränta emitteras en vanlig nollkupongsobligation. Marknaden accepterar en emissionskurs på 60 % om inlösenkursen är bestämd till 130 %. Vid samma tidpunkt emitteras en nollkupongsobligation med realränteavkastning. Även den kan emitteras till 60 % av nominellt belopp eftersom marknaden uppskattar att den kommer att lösas in till 130 % vid löptidens slut. Realräntan uppskattas därför av marknaden till 40 % för hela löptiden. Kapitalvärdet av obligationen är 60 % av nominellt belopp. Om marknadsräntan förblir oförändrad och inflationsutvecklingen blir som förväntats under hela löptiden kommer värdeutvecklingen av obligationen att följa den övre krökta linjen i diagrammet (1). Realräntan framgår av kurvan 2. Om däremot marknadsräntan förändras kommer kapitalvärdet att sjunka (vid räntehöjning) eller stiga (vid räntefall). Se år 3 och 9 resp. år 7 i diagrammet. Vid räntestegringen år 9 återgår marknadsräntan till den nivå som rådde vid emissionen. De sluttande delarna av kapitalvärdekurvan (3) illustrerar den successiva återgången av kapitalvärdefallet år 3 och kapitalvärdestegringen år 7. Även dessa successiva värdeförändringar bör enligt min mening ses som kapitalvinst/-förlust eftersom de inte kan beräknas med utgångspunkt i låneavtalet och inte utgör kostnad/intäkt för emittenten. Värdeutvecklingen av hela skuldebrevet följer den streckade linjen på den högra bilden. - För ett företag som har att tillämpa bokföringslagen bör således den värdestegring som följer den krökta linjen från 60 till 100 löpande tas upp som intäkt. Värdeutvecklingen på grund av inflation bör tas till beskattning vid löptidens slut eller vid avyttring. Skulle värdeutvecklingen ligga under linjen från 60 till 100, vilket innebär att de ursprungliga inflationsförväntningarna bytts mot deflationsförväntningar, bör såsom majoriteten föreslår mellanskillnaden balanseras som "skuld" och kostnadsföras (negativ ränta). Uppskrivning till följd av marknadsräntefall bör ske till den del den motsvarar tidigare nedskrivning. I ekonomiskt hänseende är detta dock inte ränta utan återvunnen balansgill kapitalvinst. - Förhandsbeskedet bör därför enligt min mening ha följande lydelse. - 1 Ja, men endast den reala förändringen. - 1b Ja. - 1c Nej.

Banken överklagade och yrkade att Regeringsrätten med ändring av Skatterättsnämndens förhandsbesked skulle besvara frågorna 1 - 1c på så sätt att någon årlig beskattning inte skulle ske. Om årlig beskattning skulle ske borde detta i vart fall endast ske för skillnaden mellan förvärvspris och obligationens lånevalör. Indextillägget borde beskattas först när beloppet säkerställts vid inlösen av obligationen.

Regeringsrätten (1995-12-19, Wahlgren, Tottie, Wadell, Sjöberg, Holstad) gjorde samma bedömning som Skatterättsnämnden och fastställde nämndens förhandsbesked.

II.

I ansökan hos Skatterättsnämnden om förhandsbesked anförde X AB bl.a. följande: X AB var ett helägt dotterbolag till Y AB som var ett helägt dotterbolag till Z AB. Bolaget förvaltade några kvarvarande koncerninterna leasingavtal samt en fordran på ett finansbolag. Bolaget hade ingen anställd personal och bedrev ingen finansieringsverksamhet eller värdepappershandel. Bolaget avsåg att investera i av Riksgäldskontoret utgivna reala nollkupongsobligationer. Nämnden ägde utgå ifrån att obligationerna skattemässigt utgjorde anläggningstillgångar hos bolaget. (För en närmare beskrivning av den reala nollkupongsobligationen liksom för en redovisning av det även i detta mål åberopade uttalandet av Redovisningsrådet i juni 1994 hänvisas till I.) - Den skattemässiga behandlingen av reala

nollkupongsobligationer var inte klarlagd. Det var därför av synnerlig vikt för bolaget och andra placerare att genom förhandsbesked få klarhet i beskattningsfrågorna i samband med investering i obligationerna. - FRÅGOR - 1. Om bolaget förvärvat en real nollkupongsobligation vid emissionen och behöll den till inlösen skulle det belopp bolaget erhöll på återbetalningsdagen beskattas som reavinst eller ränta? - 2. Skulle någon beskattning såsom för ränta ske under innehavstiden? Om så skulle ske vid vilken tidpunkt och efter vilka beräkningsgrunder skulle beskattning ske? - 3. Om svaret på fråga 2 var ja, skulle en värdenedgång per balansdagen under obligationens anskaffningsvärde plus periodiserad underkurs medföra avdragsrätt? - 4. Om svaret på fråga 2 var ja, skulle en värdeuppgång per balansdagen som eventuellt översteg anskaffningsvärdet plus periodiserad underkurs beskattas? - 5. Hur skulle beskattning ske vid avyttring under löptiden a) om bolaget erhöll mer än vad bolaget betalt för obligationen? b) om bolaget erhöll mindre än vad bolaget betalt för obligationen? c) om avyttring skedde genom förtida inlösen? d) skulle någon uppdelning ske mellan reavinst och erhållen räntekompensation? - 6. Hur skedde beskattning om bolaget förvärvade en obligation på marknaden av tredje man och behöll den till inlösen varvid bolaget erhöll ett lägre belopp än vad bolaget betalt? Skulle någon löpande beskattning (inkomst eller avdrag) ske under bolagets innehavstid? - 7. Vid förvärv under löptiden av tredje man hade bolaget rätt till avdrag såsom för utgiven räntekompensation?

Skatterättsnämnden (1994-12-30, Sandström, ordförande, Nordling, Wingren, Colver, Nord) yttrade: Förhandsbesked - Reglerna om reavinst och reaförlust är tillämpliga. Någon beskattning eller avdragsrätt som för ränta aktualiseras inte. - Motivering. - Enligt ansökningen avser X AB att förvärva av Riksgäldskontoret utgivna realränteobligationer. Obligationerna, som skattemässigt blir anläggningstillgångar hos X AB, har en löptid om ca 20 år. Någon kupongränta utgår inte. I stället ges obligationerna ut till en underkurs som bestäms av realräntan. På förfallodagen återbetalas ett belopp som inte är bestämt på förhand utan beräknas som produkten av ett nominellt angivet belopp och kvoten mellan konsumentprisindex för januari 2014 och januari 1994. X AB frågar om beskattningen av bolaget i olika situationer skall ske enligt reavinstreglerna eller enligt vad som gäller för ränta. - I RÅ 1994 ref. 26 II tog Regeringsrätten ställning till skatteeffekterna med anledning av ett aktiebolags innehav av s.k. aktieindexobligationer. Av avgörandet framgår bl.a. att en räntebeskattnings av sådana obligationer inte är förenlig med den vid reavinstberäkningen tillämpade genomsnittsmetoden (jfr 27 § 2 mom. lagen /1947:576/ om statlig inkomstskatt, SIL). Rättsfallet gällde ett aktieinstrument, dvs. ett finansiellt instrument som omfattas av uppräknings i 27 § 1 mom. SIL. - I det aktuella ärendet är fråga om fordringar som är anläggningstillgångar. Genomsnittsmetoden är tillämplig även på finansiella instrument i form av fordringar (jfr 29 § 1 mom. SIL). Av motsvarande skäl som i det av Regeringsrätten avgjorda ärendet bör beskattning ske helt i reavinstsystemet. - Avvisning. - Ansökningen avvisas i den mån den inte besvarats.

Ledamöterna Johansson och Melz var skiljaktiga och anförde: X AB skall redovisa inkomst av den reala nollkupongsobligationen (nedan obligationen) som inkomst av näringsverksamhet. Frågorna i ärendet gäller när sådan inkomst eller förlust skall redovisas. - En första fråga som måste besvaras är om inkomst av obligationen skall behandlas som ränta eller realisationsvinst. Gränsdragningen mellan ränta och realisationsvinst är inte allmänt reglerad i inkomstskattelagarna. Den gränsdragning som företagits i praxis har grundats på åtskillnaden mellan förutsebar och oförutsebar inkomst. Indextillägg för allmänna penningvärdeförändringar har i RÅ 1943 ref. 19 och 1943 Fi 379 behandlats som ränta trots att långgivaren inte fullständigt kunnat förutse storleken på denna avkastning. Bedömningen är rimlig och det saknas anledning att frångå den. I enlighet med detta synsätt anser vi att såväl real avkastning som indextillägg för allmänna penningvärdeförändringar skall behandlas som ränta om inte annat följer av särskilda bestämmelser i

inkomstskattelagarna. - I 24 § kommunalskattelagen (1928:370), KL anges att "inkomst av näringsverksamhet beräknas enligt bokföringsmässiga grunder i den mån dessa inte strider mot bestämmelserna i denna lag". I punkt 1 tredje stycket av anvisningarna till 24 § KL anges bl.a. att "räntor hänförs till inkomsten för det år, på vilket de belöper,... oberoende av om de verkligen har influtit under nämnda år eller inte". Sistnämnda bestämmelse utgör en beskrivning av innebörden av bokföringsmässiga grunder för ränteperiodisering och anger att det är en grundläggande regel att räntor skall periodiseras över den tid fordran innehåser. - I punkt 1 sista stycket av anvisningarna till 24 § KL anges att "[v]id beräkning av realisationsvinst eller realisationsförlust som är hänförlig till näringsverksamhet tillämpas... 29 § 1 mom...". Detta innebär att vid avyttring av obligationen skall med tillämpning av 29 § 1 mom. SIL beräknas om realisationsvinst eller realisationsförlust uppkommer. Nu nämnda bestämmelse är inte tillämplig på ränteintäkter och vi anser det därför klart att en bokföringsmässig inkomstberäkning av ränteintäkterna inte strider mot denna bestämmelse eller någon annan bestämmelse i KL. Då gäller enligt 24 § KL att en bokföringsmässig inkomstberäkning skall ske, vilket innebär att bokföringslagen (1976:125) samt på denna grundad god redovisningssed skall följas. - I två, av Regeringsrätten ej ändrade, förhandsbesked (RÅ 1994 ref. 26 I och II) angående frågor av likartad karaktär med den här aktuella frågan, har den i 27 § 2 mom. SIL angivna genomsnittsmetoden för realisationsvinstberäkning ansetts motivera att förutsebar värdestegring inte behandlas som ränta utan som realisationsvinst. Majoritetens bedömning av den här aktuella frågan har samma grund. - Vi kan inte dela denna bedömning. Klassificeringen av en viss företeelse, här den förutsebara värdestegringen, bör inte ske på grundval av en bestämmelse som inte anger några klassificeringsnormer och som inte heller tillkommit med sådant syfte utan endast anger en metod för beräkning av något som först är klassificerat. Klassificeringen avviker ju från den klassificering som allmänt gäller i praxis enligt vad som angivits inledningsvis ovan och som har tillämpats i likartade fall (RÅ 1994 ref. 19 samt ett i dag meddelat förhandsbesked om realränteobligation innehavd av bank) där obligationerna utgjorde omsättningstillgångar. Det måste finnas starka skäl för att man genom en enkel omrubricering hänför en viss företeelse under ett annat skatterättsligt regelkomplex än det vartill det hör enligt allmänt tillämpade klassificeringsnormer. - Vi vore beredda att acceptera en klassificering av räntan som "realisationsvinst" om det kunde antas att samordningen av en löpande räntebesättning och genomsnittsmetoden skulle kunna medföra väsentliga godtyckliga resultat eller mycket stora praktiska problem. I RÅ 1994 ref. 26 I och II har angivits att "särskilda problem (kan) uppkomma om instrument förvärvats till kurs såväl under som över den garanterade inlösenkursen". Målen gällde aktieindexobligationer och som ett särskilt problem anfördes att "en vid förvärvet erlagd överkurs inte har karaktär av räntekostnad vilket i sig - om innehavet avser också obligationer som förvärvats till underkurs - omöjliggör en samtidig tillämpning av rea- och ränteregler". I här förevarande fall kan överkurser behandlas på ett sådant sätt att några väsentliga samordningsproblem inte kan anses föreligga. Det finns därför enligt vår uppfattning inte tillräckligt starka skäl för att motivera en omklassificering. - Detta vårt ställningstagande innebär att inkomstberäkningen då skall ske på följande sätt. För varje beskattningsår beräknas summan av upplupet indextillägg och upplupen realavkastning. Är summan positiv behandlas summabeloppet som skattepliktig ränteintäkt. I obligationens anskaffningsvärde räknas in ett belopp motsvarande ränteintäkten. Är summan negativ får vid inkomstberäkningen avdrag göras med motsvarande belopp. I det fallet tas summabeloppet upp som skuld. Uppkommer för senare beskattningsår ett positivt summabelopp sker i första hand avräkning mot skuldbeloppet. - Med upplupet indextillägg avses här penningvärdeförändringen under beskattningsåret uttryckt i procent multiplicerad med anskaffningsvärdet och med upplupen real avkastning ett belopp motsvarande den reala räntesatsen - bestämd med utgångspunkt i obligationens återstående löptid och övriga förhållanden vid förvärvet - multiplicerad med ett belopp motsvarande summan av anskaffningsvärde och upplupet indextillägg. Vid beräkning av

upplupet indextillägg och upplupen real avkastning avses med anskaffningsvärde det vid beskattningsårets ingång gällande anskaffningsvärdet, i förekommande fall efter reducering med ovan angivet skuldbelopp. Har obligationen förvärvats under beskattningsåret beräknas upplupet indextillägg och upplupen real avkastning för återstående del av beskattningsåret. - Beräkningen av dessa intäkts- och kostnadsposter sker på grundval av obligationens verkliga anskaffningsvärde och oberoende av om annat genomsnittligt anskaffningsvärde kan gälla för obligationen. Vid avyttring beräknas avdragsgillt omkostnadsbelopp för realisationsvinst-/realisationsförlustberäkningen enligt genomsnittsmetoden i 27 § 2 mom. SIL. Intäktsredovisade och löpande beskattade belopp ökar anskaffningsvärdena och kostnadsredovisade belopp minskar anskaffningsvärdena i genomsnittsberäkningen. Den löpande räntebeskattningen påverkar således realisationsvinstbeskattningen men däremot inte vice versa. - Vår bedömning avviker från bedömningen i RÅ 1994 ref. 26 II. Omständigheterna i rättsfallet skiljer sig dock från omständigheterna i här förevarande fall genom de särskilda svårigheterna med överkurs på aktieindexobligationer. Vår bedömning kan därför inte anses oförenlig med praxis. - Vi anser att ett förhandsbesked borde ha meddelats med utgångspunkt i det ovan anförda.

Ledamoten Virin var skiljaktig och anförde: Enligt praxis beskattas ersättning, som vid utlåning erhålls som kompensation för penningvärdenedgång, som ränta. Skillnaden mellan inlösenkurs (försäljningskurs) och emissionskurs för ett realräntelån utgör därför intäkt av kapital (ränta). Regeringsrätten har i RÅ 1994 ref. 19 ansett att ett försäkringsbolag, som innehar en s.k. nollkupongsobligation som omsättningstillgång, skall successivt öka anskaffningsvärdet för obligationen med upplupen ränta och beskattas för uppskrivningsbeloppet trots att intäkten ej är realiserad. - Redovisningsrådet har - - - (se Virins skiljaktiga mening i I andra t.o.m. fjärde stycket) - - - instrumentets konstruktion. - En värdeförändring av instrumentets kapitalvärde bör därför behandlas som kapitalvinst/-förlust. En värdeökning av instrumentet på grund av ett fall i marknadsräntan bör därför inte behandlas som ränta och beskattas innan den realiserar. - Grafiskt kan - - - (se Virins skiljaktiga mening i I sjätte t.o.m. åttonde stycket) - - - balansgill kapitalvinst. - Förhandsbeskedet bör därför enligt min mening ha följande lydelse. - 1 Ränta. - 2 Ja, för upplupen realränta. - 3 Ja, till den del nedskrivningen motsvarar upplupen realränta. - 4 Nej. - 5 Beskattning bör ske såsom för ränta till den del värdeförändringen inte beror på förändring av obligationens "kapitalvärde"; värdeförändring som beror av t.ex. marknadränteförändring beskattas som reavinst/-förlust. - 6 Ja, upplupen realränta beskattas löpande. - 7 Nej. Avdrag för räntekompensation får göras först för det beskattningsår då räntan förfaller till betalning eller rätten till räntan avyttras.

Riksskatteverket överklagade och yrkade att Regeringsrätten med ändring av Skatterättsnämndens förhandsbesked skulle förklara att ersättningen/avkastningen på reala nollkupongsobligationer skulle beskattas som ränta. Förhandsbeskedet borde härvid lämnas med utgångspunkt från vad de skiljaktiga ledamöterna Johansson och Meltz anförde.

Regeringsrätten (1995-12-19, Wahlqren, Tottie, Wadell, Sjöberg, Holstad) yttrade: Skälen för Regeringsrättens avgörande. Enligt de uppgifter som lämnats av X AB bolaget i förevarande förhandsbeskedsärende är en realränteobligation en ny typ av obligation vars värdeutveckling är knuten till utvecklingen av konsumentprisindex. Obligationen är en s.k. nollkupongsobligation med en löptid av 20 år. Det indexerade lånebeloppet återbetalas på förfallodagen, den 1 april 2014. - Priset för obligationen är baserat på en real ränta bestämd till en viss fast räntefot och därmed diskonterat till nuvärdet av obligationens nominella belopp. Vid återbetalningen multipliceras lånebeloppet med en faktor som motsvarar kvoten mellan ett s.k. slutindex och ett s.k. basindex. Tidsperioden för indexberäkningen börjar i januari 1994 och slutar i januari 2014. Basindex är 245,1, motsvarande officiellt index för januari 1994. Slutindex utgörs av officiellt index för januari

2014.

I målet är det en förutsättning att de obligationer som bolaget avser att anskaffa skattemässigt kommer att utgöra anläggningstillgångar hos bolaget. Vid en eventuell avyttring av dem liksom vid en inlösen kommer således - på grund av bestämmelserna i 2 § 1 mom. sjätte stycket lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt, SIL - vinsten att räknas till intäkt av näringsverksamhet men bestämmas enligt reglerna för beräkning av realisationsvinst.

Av 24 § KL jämförd med 2 § 1 mom. första stycket SIL framgår att inkomst av näringsverksamhet beräknas enligt bokföringsmässiga grunder i den mån dessa inte strider mot bestämmelserna i de nu nämnda lagarna.

Beträffande den i förevarande mål aktuella typen av reala nollkupongsobligationer har Redovisningsrådet i juni 1994 gjort ett uttalande (återgivet i I.) som anger hur redovisningen av dem bör ske. Av detta uttalande framgår bl.a. följande. Obligationerna redovisas som omsättnings- eller anläggningstillgång beroende på syftet med innehavet. Obligationer redovisade som anläggningstillgång skrivs inte ned vid stigande realränta då avsikten med innehavet är att obligationerna skall behållas till inlösen tidpunkten och denna avsikt kan påvisas, vilket torde ställa vissa krav på dokumentation. I övriga fall skrivs obligationerna ned vid stigande realränta. Vidare framgår av uttalandet att för obligationerna bör för varje period redovisas en ränteintäkt som består av dels den reala räntan, dels inflationskompensationen. Ett belopp motsvarande ränteintäkten läggs till obligationens bokförda värde, som således ökas successivt under obligationens löptid.

Bolagets ansökan om förhandsbesked innehåller sju frågor, varav den första lyder: "Om bolaget förvärvat en real nollkupongsobligation vid emissionen och behåller den till inlösen skall det belopp bolaget erhåller på återbetalningsdagen beskattas som reavinst eller ränta?" De övriga frågorna är i olika mån beroende av svaret på den första frågan. Skatterättsnämndens förhandsbesked innebär rent allmänt att reglerna om reavinst och reaförlust är tillämpliga samt att någon beskattning eller avdragsrätt som för ränta inte aktualiseras. I övrigt har nämnden avvisat ansökningsen. Enligt 9 § andra stycket lagen (1951:442) om förhandsbesked i taxeringsfrågor får beslut varigenom en ansökan avvisats inte överklagas. Till följd härav är Regeringsrätten förhindrad att pröva annat än frågan huruvida innehavet av reala nollkupongsobligationer principiellt sett skall föranleda räntebeskattning eller inte.

Ifrågavarande obligation är ett sådant finansiellt instrument som avses i 29 § 1 mom. SIL. Värdestegringar av den typ varom här fråga, dvs. bestående av real avkastning liksom av indextillägg, är typiskt sett att betrakta som ränta (se RÅ 1988 ref. 2, RÅ 1994 ref. 19 resp. RÅ 1943 ref. 19). På grund härav och med beaktande av Redovisningsrådets i det föregående återgivna uttalande skall i princip fortlöpande räntebeskattning ske av den värdetillväxt som i enlighet med detta uttalande bör redovisas i bokföringen.

Det kan förefalla som om denna bedömning skulle strida mot den bedömning som Regeringsrätten gjort i rättsfallet RÅ 1994 ref. 26 II. I nämnda rättsfall var emellertid fråga om en annan typ av instrument, nämligen en s.k. aktieindexobligation, vars konstruktion på avgörande punkter skilde sig från den nu aktuella. På aktieindexobligationen beräknades inte någon real ränta utan obligationen emitterades till sitt nominella belopp. En värdetillväxt kunde komma att beräknas för obligationen vid inlösen, beroende på hur ett speciellt amerikanskt aktieindex utvecklade sig under lånets treåriga löptid. Denna typ av värdeförändring mellan tidpunkten för förvärvet och den tidpunkt då innehavet upphörde ansågs inte vara så förutsebar att den kunde hänföra till ränta.

Härutöver gjorde dock Skatterättsnämnden i rättsfallet uttalanden även beträffande den speciella situation att även en aktieindexobligation för

innehavaren i vissa fall kunde vara förenad med en förutsebar värdetillväxt, nämligen om den under löptiden hade förvärvats från tredje man till ett pris under sitt nominella belopp. Uttalandena, som inte togs upp av Regeringsrätten, knöt an till svårigheterna att tillämpa separat räntebeskattning av varje individuellt instrument med hänsyn till reglerna i 27 § 2 mom. första stycket SIL om den s.k. genomsnittsmetoden för beräkning av anskaffningsvärden vid avyttringar. Dessa Skatterättsnämndens uttalanden, som alltså avsåg en speciell situation, torde dock inte ha haft avgörande betydelse för frågan hur Regeringsrätten har ansett att aktieindexobligationen med hänsyn till sin principiella konstruktion skulle skattemässigt behandlas. I vart fall kan de gjorda uttalandena inte anses utgöra skäl att i förevarande mål frångå bedömningen att värdetillväxten på den nu aktuella realränteobligationen principiellt sett är att hänföra till ränta. Hur denna räntebeskattning närmare skall göras i de av bolaget framförda frågorna är Regeringsrätten på grund av nyss nämnda processuella skäl förhindrad att pröva.

Regeringsrättens avgörande. Regeringsrätten ändrar förhandsbeskedet och förklarar att det skall ha följande lydelse.

Om bolaget förvärvat en real nollkupongsobligation vid emissionen och behåller den till inlösen skall den nominella värdetillväxten under innehavstiden, dvs. skillnaden mellan vad bolaget i nominellt belopp erhåller för obligationen och vad bolaget i likaledes nominellt belopp utgivit för densamma, anses utgöra ränta samt bokföringsmässigt och skattemässigt fördelas mellan olika beskattningsår enligt vad som följer av Redovisningsrådets uttalande.

III.

I ansökan om förhandsbesked anförde en privatperson bl.a. följande: Han ansåg att investera i av Riksgäldskontoret utgivna reala nollkupongsobligationer. (För en närmare beskrivning av den reala nollkupongsobligationen hänvisas till I.)

Den skattemässiga behandlingen av reala nollkupongsobligationer var inte klarlagd. Det var därför av synnerlig vikt för sökanden och andra placerare att genom förhandsbesked få klarhet i beskattningsfrågorna i samband med investering i obligationerna. - FRÅGOR - 1. Var den reala obligationen marknadsnoterad enligt bestämmelsen i 27 § 2 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt, SIL? - 2. Om sökanden förvärvat en real nollkupongsobligation vid emissionen och behöll den till inlösen, skulle det belopp han erhöll på återbetalningsdagen beskattas som reavinst eller ränta? - 3. Hur skulle beskattning ske vid avyttring under löptiden a) om sökanden erhöll mer än vad han betalt för obligationen? b) om sökanden erhöll mindre än vad han betalt för obligationen? c) om avyttring skedde genom förtida inlösen? d) skulle någon uppdelning ske mellan reavinst och erhållen räntekompensation? - 4. Hur skedde beskattning om sökanden förvärvade en obligation på marknaden av tredje man och behöll den till inlösen varvid han erhöll ett lägre belopp än vad han betalt? 5. Vid förvärv under löptiden av tredje man, hade sökanden rätt till avdrag såsom för utgiven räntekompensation enligt de särskilda reglerna för sådan kompensation i 3 § 6 mom. andra stycket SIL? Hur skulle denna i så fall beräknas? - 6. Till vilket värde skulle obligationen tas upp vid förmögenhetsbeskattningen? - 7. Utgjorde erhållet belopp vid något tillfälle skatterättsligt en sådan ränta eller räntekompensation för vilken preliminärskatt kunde aktualiseras?

Skatterättsnämnden (1994-12-30, Sandström, ordförande, Nordling, Wingren, Colver, Nord) yttrade: Förhandsbesked

Fråga 1 - Obligationen är vid tillämpning av 29 § 2 mom. SIL att anse som marknadsnoterad.

Frågorna 2-5 - Reglerna om beräkning av reavinst och reaförlust är tillämpliga.

Reglerna om beskattning och avdragsrätt som för ränta är inte tillämpliga på annat sätt än att den framräknade reavinsten eller reaförlusten i enlighet med 29 § 2 mom. SIL behandlas som ränteintäkt resp. ränteutgift.

Fråga 6 - Obligationen skall vid förmögenhetsberäkningen tas upp till det pris som kan påräknas vid en försäljning under normala förhållanden.

Motivering. - Enligt ansökningen avser (en privatperson) att förvärva av Riksgäldskontoret utgivna realränteobligationer. Obligationerna, som noteras på den s.k. PMX-börsen, har en löptid om ca 20 år. Någon kupongränta utgår inte. I stället ges obligationerna ut till en underkurs som bestäms av realräntan. På förfalldagen återbetalas ett belopp som inte är bestämt på förhand utan beräknas som produkten av ett nominellt angivet belopp och kvoten mellan konsumentprisindex för januari 2014 och januari 1994. En privatperson frågar om obligationen är att anse som marknadsnoterad vid tillämpning av 29 § 2 mom. SIL (fråga 1), om beskattningen i olika situationer skall ske enligt reavinstreglerna eller enligt vad som gäller för ränta (frågorna 2-5) samt om till vilket värde obligationen skall tas upp vid förmögenhetsbeskattningen (fråga 6).

Fråga 1 - Den ifrågavarande obligationen är ett sådant finansiellt instrument som avses i 29 § 1 mom. SIL. Anses obligationen vara marknadsnoterad enligt 29 § 2 mom. SIL behandlas reavinst och reaförlust som ränteintäkt resp. ränteutgift. Även om det inte framgår direkt av lagtexten är avsikten att begreppet "marknadsnoterad" skall ha samma innebörd som i 27 § 2 mom. SIL. För att obligationen skall anses som marknadsnoterad skall den alltså vara föremål för notering på inländsk eller utländsk börs eller annan kontinuerlig notering av marknadsmässig omsättning som är allmänt tillgänglig. De uppgifter som lämnats i ärendet ger vid handen att obligationen skall anses vara marknadsnoterad.

Frågorna 2-5 - I RÅ 1994 ref. 26 I tog Regeringsrätten ställning till skatteeffekterna med anledning av en privatpersons innehav av s.k. aktieindexobligationer. Av avgörandet framgår bl.a. att en räntebesiktning av sådana obligationer inte är förenlig med den vid reavinstberäkningen tillämpade genomsnittsmetoden (jfr 27 § 2 mom. SIL). Rättsfallet gällde ett aktieinstrument, dvs. ett finansiellt instrument som omfattas av uppräknningen i 27 § 1 mom. SIL. - I det aktuella ärendet är fråga om en fordran. Genomsnittsmetoden är tillämplig även på finansiella instrument i form av fordringar (jfr 29 § 1 mom. SIL). Av motsvarande skäl som i det av Regeringsrätten avgjorda ärendet bör beskattning ske helt i reavinstsystemet.

Fråga 6 - I punkt 5 av anvisningarna till 3 och 4 §§ lagen (1947:577) om statlig förmögenhetsskatt anges hur värdepapper av olika slag skall värderas vid förmögenhetsbeskattningen (bestämmelserna gäller t.o.m. 1996 års taxering - jfr SFS 1994:1897). Den ifrågavarande obligationen är ett "värdepapper" och skall värderas enligt huvudregeln i sista stycket, dvs. till det pris som kan påräknas vid en försäljning under normala förhållanden.

Avvisning - Fråga 7 avvisas. Vad gäller övriga frågor avvisas ansökningen i den mån den inte besvarats.

Ledamöterna Johansson och Melz var skiljaktiga såvitt avsåg svaren på frågorna 2-5 och anförde: Sökanden skall redovisa inkomst av den reala nollkupongsobligationen (nedan obligationen) som inkomst av kapital. Frågorna i ärendet gäller när sådan inkomst eller förlust skall redovisas. - En första fråga- - - (se Johanssons och Melz skiljaktiga mening i II andra stycket)- - - i inkomstskattelagarna. - I två, av Regeringsrätten - - - (se Johanssons och Melz skiljaktiga mening i II femte t.o.m. sjätte stycket)- - - allmänt tillämpade klassificeringsnormer. - Vi vore beredda att acceptera en klassificering av räntan som "realisationsvinst" om det kunde antas att samordningen av en löpande räntebesiktning och genomsnittsmetoden skulle kunna medföra väsentliga godtyckliga resultat eller mycket stora praktiska problem. I RÅ 1994

ref. 26 I och II har angivits att "särskilda problem (kan) uppkomma om instrument förvärvats till kurs såväl under som över den garanterade inlösenkursen". Målen gällde aktieindexobligationer och som ett särskilt problem anfördes att "en vid förvärvet erlagd överkurs inte har karaktär av räntekostnad vilket i sig - om innehavet avser också obligationer som förvärvats till underkurs - omöjliggör en samtidig tillämpning av rea- och ränteregler". I här förevarande fall ska överkurser behandlas på ett sådant sätt att några väsentliga samordningsproblem inte kan anses föreligga. - En annan sak är att vid beskattning i inkomstslaget kapital blir beskattningen i huvudsak densamma oavsett klassificering och det finns därför praktiskt sett inte några starka skäl för en räntebehandling som onekligen är något mer besvärlig i de sannolikt ovanliga fall då flera obligationer med därav följande genomsnittsbereäkning innehåser. Det finns dock, såsom vi angivit i ett i dag meddelat förhandsbesked för ett aktiebolag, skäl att upprätthålla en ränteklassificering i inkomstslaget näringsverksamhet där likaså 29 § 1 mom. SIL (och därmed 27 § 2 mom. SIL) är tillämpligt, och bedömningen med samma bestämmelse som grund måste i princip bli densamma i inkomstslaget kapital. - Inkomstberäkningen skall då ske på följande sätt. Som ränta behandlas vid förvärvstidpunkten förutsebar och därmed jämställd värdeförändring, vartill vi hänför realränta och indextillägg. Belopp som vid obligationens inlösen erhålls utöver förvärvspriset beskattas därför som ränta (fråga 2). Vid avyttring före inlösentidpunkten skall ett belopp motsvarande realränta och indextillägg från förvärvstidpunkten på den försålda obligationen beskattas som ränta. Ett belopp svarande mot beskattade räntebelopp läggs till omkostnadsbeloppet för den avyttrade obligationen vid beräkning av realisationsvinst/realisationsförlust. Blir beräknat räntebelopp negativt skall omkostnadsbeloppet minskas med motsvarande vid inkomstberäkningen avdragsgillt belopp (frågorna 3, 4 och 5). - Vår bedömning avviker från bedömningen i RÅ 1994 ref. 26 II. Omständigheterna i rättsfallet skiljer sig dock från omständigheterna i här förevarande fall genom de särskilda svårigheterna med överkurs på aktieindexobligationer. Vår bedömning kan därför inte anses oförenlig med praxis. - Vi anser att ett förhandsbesked borde ha meddelats med utgångspunkt i det ovan anförda.

Ledamoten Virin var skiljaktig såvitt avsåg motiveringen till svaren på frågorna 2-5 och anförde: Enligt praxis beskattas ersättning, som vid utlåning erhålls som kompensation för penningvärdenedgång, som ränta. Skillnaden mellan inlösenkurs (försäljningskurs) och emissionskurs för ett realräntelån utgör därför intäkt av kapital (ränta). - Jag har i tidigare förhandsbeskedsärenden (bl.a. RÅ 1994 ref. 19) uttalat att värdeförändringar som beror av förändrade marknadsräntor inte bör behandlas som ränta, eftersom dylika värdeförändringar inte är förutsebara och därför inte kan beräknas med utgångspunkt i låneavtalet (jfr prop. 1989/90:110 avsnitt 6.6.1 s. 459). Dylika värdeförändringar är i samhällsekonomisk mening att anse som kapitalvinst/-förlust. Regeringsrätten synes dock ha velat hänföra även sådan värdeförändring till ränta. Ju mer komplicerade och sammansatta finansiella instrument som skapas desto nödvändigare anser jag det blir att - så länge skilda beskattningsregler gäller för avkastning och kapitalvinst - i skattehänseende särskilja de olika komponenterna i en värdeförändring hos instrumentet, så att skevheter inte uppstår i det ekonomiska resultatet av ett innehav eller en avyttring på grund av instrumentets konstruktion. En värdeförändring av instrumentets kapitalvärde bör därför behandlas som kapitalvinst/-förlust. - Grafiskt kan - - - (se Virins skiljaktiga mening i I sjätte t.o.m. sjunde stycket) - - - den högra bilden. - Min bedömning av hur frågorna 2-5 bör besvaras framgår av ovanstående resonemang. Eftersom samtliga uppkommande intäkter samt vinster och förluster skall behandlas som ränteintäkt resp. ränteutgift blir det skattemässiga resultatet av min bedömning detsamma som enligt majoritetens beslut.

Riksskatteverket överklagade och yrkade att Regeringsrätten med ändring av Skatterättsnämndens förhandsbesked skulle förklara att ersättningen/avkastningen på reala nollkupongsobligationer skulle beskattas

som ränta (frågorna 2-5). Förhandsbesked borde härvid lämnas med utgångspunkt från vad de skiljaktiga ledamöterna Johansson och Melz anförde.

Regeringsrätten (1995-12-19, Wahlgren, Tottie, Wadell, Sjöberg, Holstad) yttrade: Skälen för Regeringsrättens avgörande. Enligt de uppgifter som lämnats av sökanden i förevarande förhandsbeskedsärende är en realränteobligation en ny typ av obligation vars värdeutveckling är knuten till utvecklingen av konsumentprisindex. Obligationen är en s.k. nollkupongsobligation med en löptid av 20 år. Det indexerade lånebeloppet återbetalas på förfallodagen, den 1 april 2014. - Priset för obligationen är baserat på en real ränta bestämd till en viss fast räntefot och därmed diskonterat till nuvärdet av obligationens nominella belopp. Vid återbetalningen multipliceras lånebeloppet med en faktor som motsvarar kvoten mellan ett s.k. slutindex och ett s.k. basindex. Tidsperioden för indexberäkningen börjar i januari 1994 och slutar i januari 2014. Basindex är 245,1, motsvarande officiellt index för januari 1994. Slutindex utgörs av officiellt index för januari 2014.

Ifrågavarande obligation är ett sådant finansiellt instrument som avses i 29 § 1 mom. SIL. Värdestegringar av den typ varom här är fråga, dvs. bestående av real avkastning liksom av indextillägg, är typiskt sett att betrakta som ränta (se RÅ 1988 ref. 2, RÅ 1994 ref. 19 resp. RÅ 1943 ref. 19). På grund härav skall räntebeskattning ske av ifrågavarande värdetillväxt.

Det kan förefalla som om denna bedömning skulle strida mot den bedömning som Regeringsrätten gjort i rättsfallet RÅ 1994 ref. 26 II. I nämnda rättsfall var emellertid fråga om en annan typ av instrument, nämligen en s.k. aktieindexobligation, vars konstruktion på avgörande punkter skilde sig från den nu aktuella. På aktieindexobligationen beräknades inte någon real ränta utan obligationen emitterades till sitt nominella belopp. En värdetillväxt kunde komma att beräknas för obligationen vid inlösen, beroende på hur ett speciellt amerikanskt aktieindex utvecklade sig under lånets treåriga löptid. Denna typ av värdeförändring mellan tidpunkten för förvärvet och den tidpunkt då innehavet upphörde ansågs inte vara så förutsebar att den kunde hänföras till ränta.

Härutöver gjorde dock Skatterättsnämnden i rättsfallet uttalanden även beträffande den speciella situation att även en aktieindexobligation för innehavaren i vissa fall kunde vara förenad med en förutsebar värdetillväxt, nämligen om den under löptiden hade förvärvats från tredje man till ett pris under sitt nominella belopp. Uttalandena, som inte togs upp av Regeringsrätten, knöt an till svårigheterna att tillämpa separat räntebeskattning av varje individuellt instrument med hänsyn till reglerna i 27 § 2 mom. första stycket SIL om den s.k. genomsnittsmetoden för beräkning av anskaffningsvärden vid avyttringar. Dessa Skatterättsnämndens uttalanden, som alltså avsåg en speciell situation, torde dock inte ha haft avgörande betydelse för frågan hur Regeringsrätten har ansett att aktieindexobligationen med hänsyn till sin principiella konstruktion skulle skattemässigt behandlas. I vart fall kan de gjorda uttalandena inte anses utgöra skäl att i förevarande mål frångå bedömningen att värdetillväxten på den nu aktuella realränteobligationen principiellt sett är att hänföra till ränta.

Med hänsyn till det anförda skall Riksskatteverkets talan bifallas.

Regeringsrättens avgörande. Regeringsrätten ändrar förhandsbeskedet och förklarar att frågorna 2-5 skall besvaras på följande sätt.

Som ränta behandlas realränta och indextillägg. Belopp som vid obligationens inlösen erhålls utöver förvärvspriset beskattas således som ränta (fråga 2). Vid avyttring före inlösentidpunkten skall ett belopp motsvarande realränta och indextillägg från förvärvstidpunkten på den försålda obligationen beskattas som ränta. Ett belopp svarande mot på så sätt beskattade räntebelopp läggs till omkostnadsbeloppet för den avyttrade obligationen vid beräkning av

realisationsvinst/realisationsförlust. Blir beräknat räntebelopp negativt skall omkostnadsbeloppet minskas med motsvarande vid inkomstberäkningen avdragsgillt belopp. Vid förvärv från tredje man görs en beräkning av hur mycket realränta och indextillägg som belöper på obligationen. Vid avyttring görs en ny beräkning av hur mycket realränta och indextillägg som belöper på obligationen. Skillnadsbeloppet är principiellt att behandla som en ränteintäkt/ränteutgift (frågorna 3, 4 och 5). Detta skillnadsbelopp beaktas vid fastställande av genomsnittsvärdet när det gäller beräkning av realisationsvinst/realisationsförlust.

Föredragna 1995-11-15, föredragande Håkansson, målnummer 690-1995 (I), 448-1995 (II) och 450-1995 (III) .

Sökord: Inkomst av kapital; Inkomst av näringsverksamhet; Förhandsbesked

Litteratur: prop. 1989/90:110 avsnitt 6.6.1 s. 459; Redovisningsrådets uttalande i juni 1994 angående redovisning av reala nollkupongsobligationer; Finansinspektionens basföreskrifter och allmänna råd om kreditinstituts och värdepappersbolags årsredovisning och delårsrapportering (FFFS 1994:37) 3:5; Claes Norberg, Skattenytt 1993 s. 426-448; Jacob M. Roupe, Skattenytt 1993 s. 449-469; Niclas Virin, Svensk Skattetidning 1994 s. 690-696; Peter Meltz, Skattenytt 1995 s. 304-305; Stig von Bahr-Per Thorell, Skat
